

Steenuil en ontheffingsaanvragen van de Flora- en faunawet

Martijn van Opijnen (Dienst Regelingen)
Wouter van Heusden (Dienst Landelijk Gebied)

5 november 2011

Wat doen DR en DLG

Dienst Regelingen is namens de Staatssecretaris van EL&I gemandateerd om artikel 75 van de Flora- en faunawet uit te voeren.

DR is juridisch en procedureel verantwoordelijk voor de aanvraag. Is ook verantwoordelijk voor Handhaving en bezwaar en beroep
DR voert alle correspondentie met aanvrager en is dossierhouder; archivering en publicatie

Dienst Landelijk Gebied beoordeelt ecologisch inhoudelijk de ontheffingsaanvragen evenals handhavingsverzoeken.

Doel workshop

Toelichting geven over het juridische en ecologische vlak van ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen waarbij de steenuil een centrale plek heeft.

Inhoud Presentatie (1)

Deel 1) De steenuil als wettelijk beschermde soort

1. Achtergrond wetgeving
2. Steenuil en ontheffingverlening: Uitleg kaders
 - **Belangenafweging**
 - **Andere bevredigende oplossing**
 - **Gunstige staat van instandhouding**

Deel 2) De steenuil: een ecologische beoordeling.

1. Wat zijn de werkzaamheden?
2. Is de steenuil aanwezig?
3. Welke functies vervult het gebied voor de steenuil?
4. Wat zijn de effecten van de werkzaamheden op de steenuil?

Inhoud Presentatie (2)

5. Komt de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats in het geding?
6. Zijn er mitigerende maatregelen mogelijk, welke?
7. Komt de gunstige staat van instandhouding in het geding?
8. Zijn er andere bevredigende oplossingen?

Deel 3) Conclusie en ontwikkelingen

- Soortenstandaard

Vogelrichtlijn

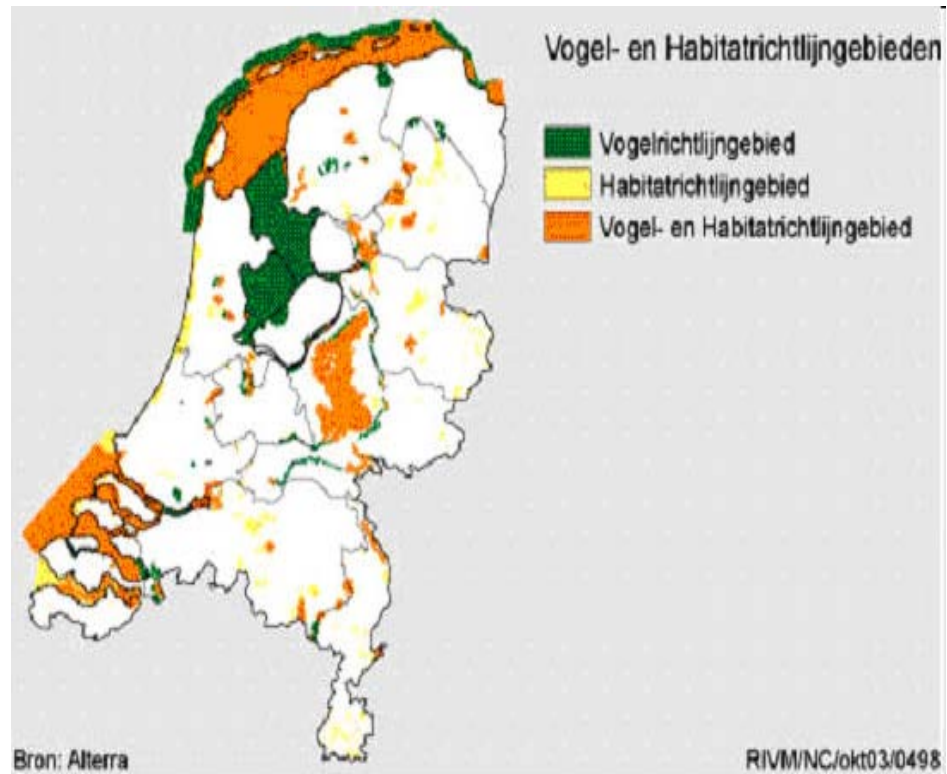
- Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand
- Doel: tegengaan van verdwijnen van vogelsoorten
- Alle vogels zijn beschermd onder de Vogelrichtlijn.

Nationale context

Basis voor nationale natuurwetgeving zijn de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn

Implementatie in de Natuurbeschermingswet (gebiedsbescherming) en Flora- en faunawet (soortenbescherming)

Doel: bescherming plant- en diersoorten vanwege behoud biodiversiteit

- Intrinsieke waarde van planten en dieren

Bescherming dmv de Zorgplicht (art. 2)

Voor alle soorten (beschermd en onbeschermd, en ongeacht vrijstelling of ontheffing) geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet.

Op grond hiervan dient men zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Algemene verbodsbepalingen (1)

Verbodsbepalingen artikel 8 t/m 13 geven aan welke handelingen verboden zijn.

Relevante artikelen voor de steenuil:

Artikel 9:

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10:

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11:

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren

Algemene verbodsbepalingen (2)

Artikel 12:

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13:

Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort, ..., te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, ..., binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Bescherming nesten

Artikel 11 van de Flora- en faunawet staat bij Ruimtelijke ingrepen centraal

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd.

Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Steenuil gebruikt het nest jaarrond!

Lijst jaarrond beschermde vogelnesten

Indicatieve lijst :

Basis van gedrag bepaalt categorie soort

(zie www.hetInvloket.nl/florafauna)

Steenuil is categorie 1:

Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.

Alleen het nest en de functionele leefomgeving om dat nest te behouden is beschermd.

Vrijstelling/ontheffing is geregeld in artikel 75

Artikel 75 lid 3

Verbodsbepalingen inzake steenuil mogen worden overtreden indien:

- Er aantoonbaar wordt gewerkt zoals beschreven in een door de minister goedgekeurde gedragscode
 - Er sprake is van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik
 - Er is sprake van een belang genoemd in de Vogelrichtlijn

- Er een ontheffing is verleend
 - Positieve afwijzing
 - Verklaring van geen bedenkingen (WABO)

Ontheffing (art. 75, lid 3 t/m 6)

- indien geen vrijstelling geldt op grond van Besluit Vrijstelling;
- indien verbodsbepalingen uit FFW worden overtreden én er geen gc van toepassing is; of
- als het een activiteit of soort betreft die niet valt onder de gc.

Toetsen aan:

- Belang
- Andere bevredigende oplossing (termijn, locatie, werkwijze)
- Gunstige staat van instandhouding

Belangen afweging

Nut en noodzaak van het project

Project kan alleen doorgang vinden als belang genoemd in de Vogelrichtlijn wordt gediend. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Veiligheid van het luchtverkeer (c)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

Andere bevredigende oplossing

Op welke manier wordt een project uitgevoerd en waarom?

Er wordt getoetst op:

- locatie,
- inrichting,
- uitvoering

Gunstige staat van instandhouding

De gunstige staat van instandhouding mag niet in het geding komen.

Er wordt op populatieniveau getoetst. In meeste gevallen is dit landelijk, behalve Europees beschermde soorten; deze worden lokaal beschermd.

Vogels: landelijk, maar afhankelijk van de soort

Steenuil: lokaal

Ecologische beoordeling DLG

Adviestaak DLG: wat moeten we weten van de aanvrager?

1. Wat zijn de werkzaamheden?
2. Is de steenuil aanwezig?
3. Welke functies vervult het gebied voor de steenuil?
4. Wat zijn de effecten van de werkzaamheden op de steenuil?
5. Komt de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats in het geding?
6. Welke maatregelen ten gunste van steenuil worden er genomen?
7. Komt de gunstige staat van instandhouding in het geding?
8. Zijn er andere bevredigende oplossingen?

Wat zijn de werkzaamheden?

- Wat
- Waar
- Wanneer
- Hoeveel
- Op welke wijze uitgevoerd
- Etc

Doel van het project

Is de steenuil aanwezig?

Er kan alleen ontheffing gegeven worden voor een soort wanneer het zeer aannemelijk is dat deze soort daadwerkelijk aanwezig is.

Onderzoek nodig:

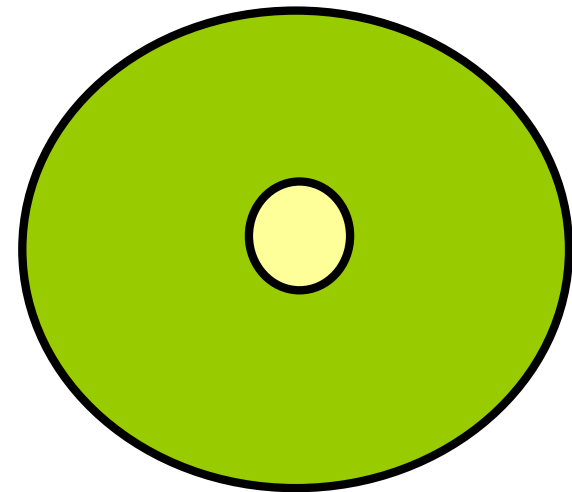
- Welke periode
- Welk jaar
- Wie
- Welke methode
- Gebiedsdekking
- Etc

Welke functies vervult gebied voor steenuil?

- **Nestgelegenheid**
- **Foerageergebied**
- **Rustplekken, uitkijkposten**
- **Etc**

Flora- en faunawet beschermt vaste rust- en verblijfplaatsen én essentiële elementen die nodig zijn om vaste rust- en verblijfplaatsen in stand te houden.

Wat zijn de effecten van de werkzaamheden?

- Doden van steenuilen?
- Opzettelijk verontrusten van steenuilen?
- Beschadigen, vernielen, wegnemen, verstoren (functionaliteit) voortplantingsplaatsen of vaste rust- en verblijfplaatsen steenuil?
- Beschadigen of vernielen eieren van steenuilen?

Zowel tijdens als na uitvoering van de werkzaamheden
Cumulatieve effecten andere projecten

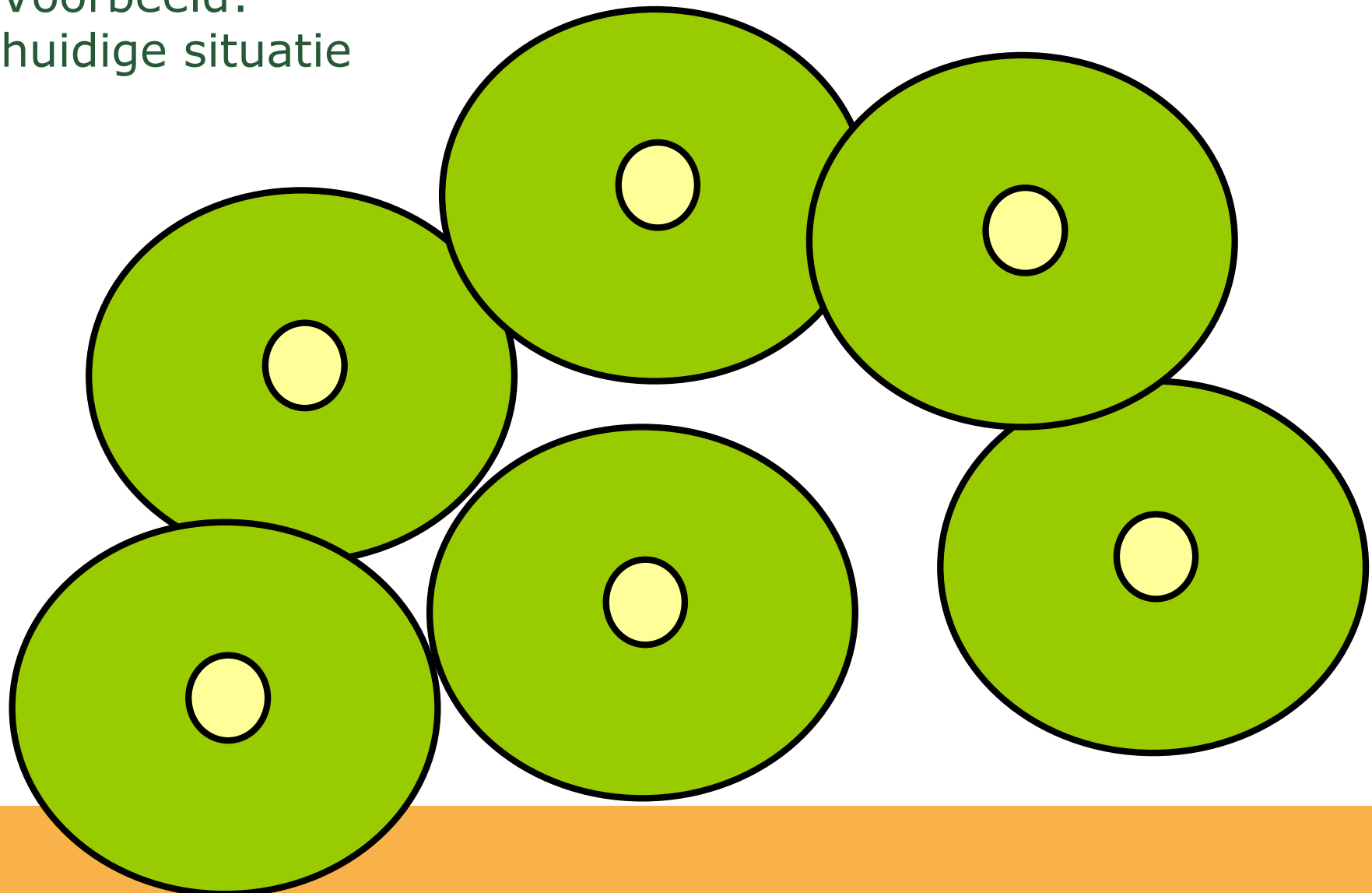

Komt de functionaliteit van voortplantingsplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen in het geding?

Behouden van functionaliteit betekent het gedurende en na het uitvoeren van het project behouden van functies van voortplantingsplaats en vaste rust- en verblijfplaats voor de gehele populatieomvang.

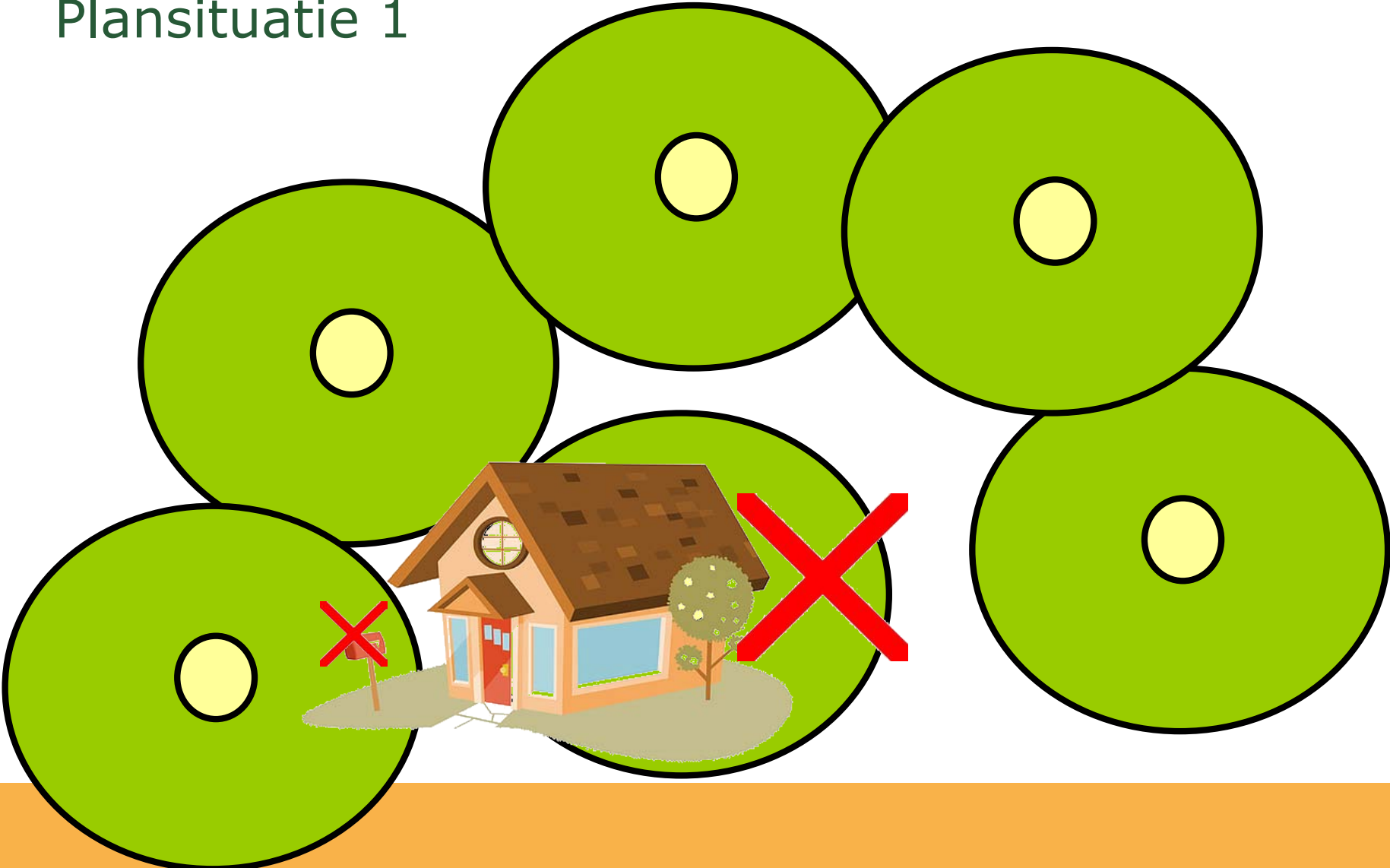

Voorbeeld:
huidige situatie

Plansituatie 1

Kan functionaliteit
behouden blijven?

Indien functionaliteit behouden kan blijven

Welke op steenuil gerichte aanvullende maatregelen neemt initiatiefnemer om overtreding FFwet te voorkomen? Tip richting initiatiefnemer: vraag ontheffing aan (resultierend in een "positieve afwijzing")

Zorgplicht

- Buiten broedseizoen werken
- Maatregelen om verstoring vaste rust- en verblijfplaats te voorkomen
- (tijdig) aanbieden nieuwe nestvoorziening(en)
- Kwaliteitsverbetering leefgebied
- Behoort andere locatie tot de mogelijkheden
- Monitoring
- Etc

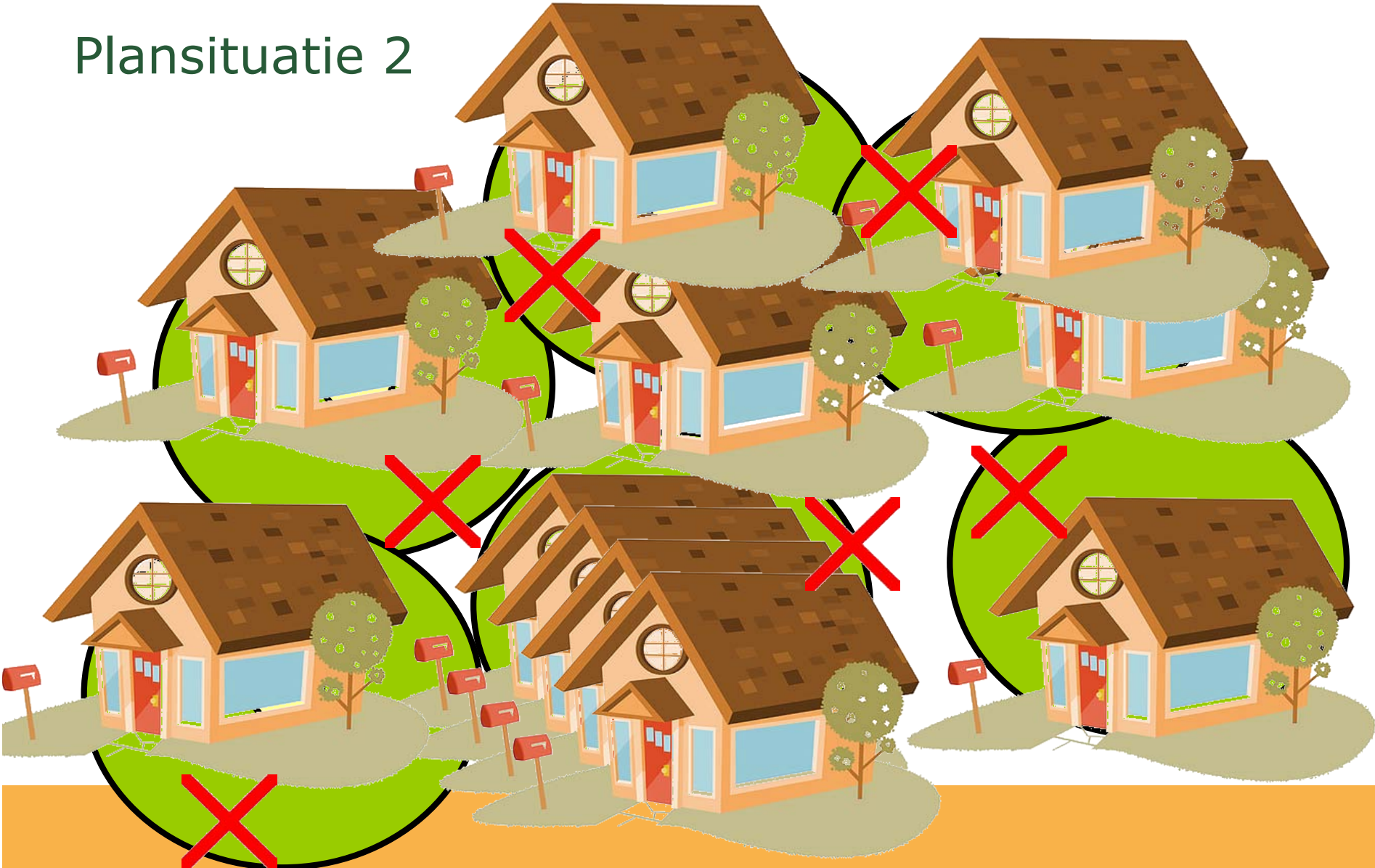

Functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen waarborgen

- Bij steenuil gaat het om een jaarrond vaste rust- en verblijfplaats
- Individu en populatie kan succesvol blijven voortplanten en rusten in het gebied
- Geen (nooit) achteruitgang van de ecologische functionaliteit
- Mitigatie van kwantiteit en kwaliteit sluit negatieve effecten uit
- Mitigatie is preventief: aanwezig én functionerend
- Mitigatie leidt tot verbetering of behoud functionaliteit
- Positieve effecten mitigatie evenredig aan negatieve effecten
- Het succes van mitigatie moet met hoge mate van zekerheid vooraf vast staan
- Er is een ecologisch werkprotocol, onderdeel hiervan is monitoren van effect mitigatie.

Plansituatie 2

Wat als functionaliteit niet behouden kan blijven?

-Wat is effect op lokale (vanwege beperkte dispersie mogelijkheid) staat van instandhouding en kan die behouden blijven?

Compensatie zeer moeilijk

-Zijn er andere voor de steenuil meer bevredigende oplossingen om zelfde doel te bereiken (andere locatie, andere inrichting, andere werkwijze)?

Vaak wel

-Geldt er een wettelijk belang genoemd in Vogelrichtlijn?

Niet vaak

-Conclusie: Ontheffing in de meeste gevallen niet mogelijk

Plan kan niet
uitgevoerd
worden

Ontwikkeling Soortenstandaards

DLG maakt soortenstandaards: in 2011 voor 15 soorten

Informatie voor aanvragers:

- Ecologie van de soort
- Wat zijn de voortplantingsplaatsen, vaste rust- en verblijfplaatsen, functioneel leefgebied
- Waar moet onderzoek aan voldoen
- Welke effecten op functionaliteit, staat van instandhouding en welke maatregelen om effecten teniet te doen
- Invulling zorgplicht, meest bevredigende oplossing
- Te nemen maatregelen (bewezen effectief) bij veel voorkomende werkzaamheden
- Maatregelen die nog monitoring vragen

Aandachtspunten steenuil

- Gebruikt nest jaarrond: nest buiten broedseizoen in gebruik als vaste rust- en verblijfplaats
- Gevarieerd foerageergebied nodig
- Foerageergebied op maximaal 200 à 300 meter van nest
- Geringe dispersieafstand
(volwassen dieren < 4 km, jongen < 10 km)
- Niet flexibel
- Staat op Rode Lijst; afnemende aantallen
- Belangen uit Vogelrichtlijn

Tot slot:

- > zorg dat er geen negatieve effecten optreden, want ontheffing is in de meeste gevallen niet mogelijk
- > plan steenuil-inclusief
- > maatwerk
- > samenwerking nodig
- > kennis nodig omtrent effectieve maatregelen
- > in geval van complex project: Vraag een vooroverleg met DR/DLG aan via DR

Informatie

- Flora- en faunawet:

www.hetInvloket.nl/florafafauna

Vragen?

